

Fonts i bibliografia

- Arxiu Històric Municipal d'Inca (AHMI). Actes municipals i llibre de comptes (1868-1874).
- *El Iris del Pueblo* (1869-1873).
- *El Rayo* (1869-1870).
- *El Cantón Balear* (1873-1874).
- *El Isleño* (1873).
- *El Diario de Palma* (1868-1873).
- ALCANTARA PEÑA, Pere. *Guía de las Baleares*. Palma: Cort, 2001.
- ARMENGOL, A.; ARMENGOL, J. *La repressió a Inca. La República i la Guerra Civil*. Palma: Perifèrics, 2005.
- BIBILONI CORRÓ, Miquel. *La Revolución de Septiembre en Mallorca: páginas en las que se reseñan los principales acontecimientos que han tenido lugar en esta isla durante el período de interinidad revolucionaria*. Palma: Imp. Guasp, 1871.
- BOUVY, Paul. *Programa de un camino de hierro de tercera clase entre Palma, Inca, Manacor y Felanitx*. Palma: Imp. Guasp, 1856.
- COLOM, J.; JORDÀ, J. P. "La Primera República a Inca (1873-1874)" a *X Jornades d'Estudis Locals*. Inca: Ajuntament d'Inca, 2009.
- DURAN, Miquel. *Repercusiones de la Revolución de Setiembre en Mallorca*. Palma: 1980.
- ESTADA, Eusebi. *Estudios sobre la posibilidad económica de establecer un camino de hierro en Palma a Inca por E. Estada ingeniero de caminos*. Palma: Imp. Pedro José Gelabert, 1871.
- GABRIEL, P. "Entorn al moviment obrer a Mallorca al segle XIX" a *Randa*, 1, 1975; p. 90-91.
- GABRIEL, Pere. "Mateu i Domeray, Fèlix" a *Gran Enciclopèdia Catalana*. Tom 14. Barcelona: 2000.
- GARCIA, Pere J. "L'antimilitarisme a Mallorca durant el Sexenni Democràtic (1868-1874)" a *Historica.cat*, núm. 34 (2010). <http://www.historica.cat/?p=2169> [consulta 13/12/2011].
- GUAL, Simon. "La Revolució de 1868 a Inca" a *III Jornades d'Estudis Locals d'Inca*. Inca: Ajuntament d'Inca, 1996.
- LLABRÉS BERNAL, J. *Noticias y relaciones históricas de Mallorca. Siglo XIX*. Tom IV-V (1868-1874).
- LLUÍS SALVADOR, arxiduc d'Àustria. *Les Balears descrites per la paraula: la imatge*. Vol. 2. Mallorca: Sa Nostra, 1999-2002.
- PÉREZ ROLDAN, Carmen. *El partido republicano federal 1868-1874*. Madrid: Endymion, 2001.
- PIERAS, Gabriel. *Breu història d'Inca*. Inca: Ajuntament d'Inca, 1986.

Notes del cens de població de la ciutat d'Inca (any 1900)

XII JORNADES D'ESTUDIS LOCALS

Blanca M. Buades García

Introducció

Aquesta comunicació fa referència al padró municipal de la ciutat d'Inca de l'any 1900. Aquest mateix any la reina regent dona Maria Cristina (vídua del rei d'Espanya Alfons XII) va atorgar a la vila d'Inca el títol de Ciutat en reconeixement dels seus avanços socials i econòmics.

La ciutat d'Inca estava dividida en quatre quaters: el primer, anomenat de les Monges; el segon, de Sant Domingo; el tercer, de Sant Francesc; i el quart, de l'Església parroquial, més una part forana (camp o rústica). En aquesta comunicació solament es presenten el primer i segon quaters.

El padró va ser realitzat el mes de desembre de 1900. En aquest cens o padró es relacionen el nombre d'habitants al costat dels seus oficis o professions, les cases habitades, les cases buides, cotxeres, accessoris, solars, cases en construcció, estables i els edificis dedicats a fàbrica, magatzem, escorxador, celler, botiga...

S'amplia aquesta comunicació amb el nombre de persones classificades per edats sense distinció de gènere:

De 0 a 14 anys, de 15 a 30, de 31 a 50, de 51 a 65, majors de més de 65 anys

La majoria dels habitatges habitats per famílies de militars o carabiners, en el cens es descriuen com "família de militar" o "família de carabinero" i no s'especifica el nombre de familiars i servents que hi resideixen. Per tant, el cens no pot ser exacte.

La majoria dels criats o servents servien a les cases nobles de Palma i uns pocs, a cases de bona posició d'Inca i d'algun poble de Mallorca.

Els canvis de retolació dels carrers s'hi veuen reflectits a partir de mitjan segle XIX, passant pel padró de l'any 1872, el de l'any 1900, la Segona República, la Guerra Civil Espanyola (1936-1939), l'època del franquisme fins a la democràcia actual.

El que ara coneixem com celler en el padró està anotat com *bodega* o *lagar*. A gairebé totes les cases riques d'Inca es disposava de celler i tafona (*almazara*). En aquest cens els botiguers no estan classificats per la seva activitat, que podia ser de botigues de teixits, d'alimentació, confiteries, drogueries...

S'hi incorpora alguna petita nota sobre algun comerç o negoci que ha perdurat més de cent anys i que molts ciutadans encara recorden.

Acta de constitución de la junta municipal del censo de población

- Joaquín Gelabert Massip. *Alcalde-Presidente*
- Gregorio Balaguer Costa. *Primer Teniente de Alcalde*
- Gabriel Cantallops Ramis. *Segundo Teniente de Alcalde*
- Francisco Salas Garau. *Tercer Teniente de Alcalde*
- Antonio Quetglas Ferrer. *Regidor*
- Jorge Llobera Pons. *Regidor*
- Gabriel Guasp Alzamora. *Regidor*
- José Noguera Morey. *Regidor*
- José Mateu Bauzá Profesor. *Regidor*
- Ignacio Ponseti Picornell. *Comandante de Puesto de la Guardia Civil*

“Término municipal de Inca, provincia de baleares”

Padró general de l'any 1900, format pel seu Ajuntament, segons la Llei municipal i altres disposicions vigents.

Quarter 1r de la ciutat d'Inca anomenat de les monges

Aquest quarter comprèn 27 carrers, 3 places i el barri dels Molins:

“Plaza Mayor	Calle del Jardín	Calle de la Fuente
Calle de las Cuevas	Calle de Lavaderos	Calle de Pelayres
Calle Mayor	Calle de la Gloria	Calle de la Pureza
Calle de Martín Médico	Calle de Lluch	Calle del Misterio
Plaza de la Iglesia	Calle del Palmer	Calle de las Monjas
Calle de Levante	Calle de Coch	Calle de Vidal
Calle de la Sirena	Calle de Mesones	Barrio de los Molinos
Calle de la Roca	Calle de Mayrata	Calle de la Sala
Plaza de Oriente	Calle de Rubí	Calle de la Tapia”
Calle de la Soledad	Calle de Mayola	
Calle de Alcudia	Calle de Morey	

Inca 4 de Agosto de 1900”

La Junta quedà definida així:

JUNTA MUNICIPAL DEL CENSO DE LA POBLACIÓN

Relación de los individuos de que se compone dicha Junta, formada en cumplimiento del acuerdo de la misma de esta fecha, y de lo dispuesto en el art. 9.º párrafo 3.º de la instrucción de 6 de Julio del presente año, para llevar a efecto en la Península é Islas adyacentes el censo general de los habitantes, el día 31 de Diciembre de 1900, á saber:

NOMBRES Y APELLIDOS	CARGOS que desempeñan
D. Joaquín Gelabert Massip	Alcalde Presidente
D. Gabriel Cantallops Ramis	1.º Teniente de Alcalde
D. Francisco Salas Garau	2.º Teniente de Alcalde
D. Gregorio Balaguer Costa	3.º Teniente de Alcalde
D. Antonio Quetglas Ferrer	Regidor
D. Jorge Llobera Pons	Regidor
D. Gabriel Guasp Alzamora	Regidor
D. José Noguera Morey	Regidor
D. José Mateu Bauzá Profesor	Regidor
D. Ignacio Ponseti Picornell	Comandante de Puesto de la Guardia Civil
D. Salvador Casanier Martorell	Secretario del Ayuntamiento

V.º E.º
El Alcalde Presidente,
Joaquín Gelabert

El Secretario,
Salvador Casanier

“Plaza Mayor”

Tenia 103 habitants, 17 cases habitades i 1 casa buida.

Professió o ofici; 1 farmacèutic (Antonio Garau Mulet en els números 21 i 22 de la plaça Major) 1 oficial sastre, una mestra, 2 escriptors, 5 estudiants, 2 conserges, 1 capeller (tenia la capellera on avui està l'administració de loteries núm. 1), 1 oficial capeller, 1 estorer, 6 botiguers i 1 botiguera, 10 dependents, 2 sabaters (fins a final del segle XX els descendents regentaren la botiga Calçats Llobera al costat de l'Ajuntament), 2 adroguers Domingo Janer Alzina i el seu fill Antonio Janer Doménech, can Janer (quan va tancar aquest comerç, va ser inaugurada en el mateix edifici una galeria d'art l'any 2003), 2 carnisseres, 1 agricultor i 1 empleat.

RELACIÓ DE PERSONES PER EDATS		
EDATS		INDIVIDUS
0	14	40
15	30	27
31	50	28
51	65	7
65	+	1

Antigament aquesta plaça es coneixia com “plaza de la Cuartera”, durant la Segona República com “plaza de la República”, actualment plaça d'Espanya.

“Calle Mayor”

Tenia 141 habitants, 40 cases habitades i 3 cases buides.

Santa Maria la Major

Professió o ofici; 2 farmacèutics (Bartolomé Reus Obrador i Juan Amengual Vallespir), 2 preveres (don Pablo Truyol Beltran i don Joan Coli Llobera), 3 estudiants (un d'ells Tomás Mora Cánaves, que seria prevere i organista de l'església parroquial de Santa Maria la Major), 1 militar, 2 tinents de la Guàrdia Civil, 1 capità de la Guàrdia Civil, 1 escriptor, 1 rellotger, 6 taverners (dos d'ells Simón Gual Roselló i la seva esposa Margarita Truyol Ferrer, que regentaren el Café Comercio també conegut com “el club dels senyors”), 2 confiters (Magín Prats Roselló, que regentava la pastisseria Casa Delante, situada en el núm. 17 del carrer. Fou el seu seguidor el seu fill Ramón Prats Arrom, que aquest any de 1900 tenia

RELACIÓ DE PERSONES PER EDATS		
EDATS		INDIVIDUS
0	14	41
15	30	36
31	50	43
51	65	10
65	+	11

6 anys d'edat. L'altre confiter va ser Gregorio Balaguer Costa, tenia l'establiment en els números 6 i 8; es traslladà el Forn Nou al carrer de l'Estrella), 8 botiguers i 1 botiguera, 1 capellera, 4 fusters, 1 forner, 1 carnisser, 1 ferrer, 5 dependents, 1 serventa, 1 domèstica, 1 propietari, 3 barbers (un d'ells era la 5ª generació de la Barberia Melià, activa fins a 1960, avui Estanc Melià), 4 agricultors, en els números 45 i 47 havia una drogueria de Gabriel Guasp Alzamora, 2 jornalers, 2 planxadores, 1 mestre sabater (Antoni Fluxà Figuerola), 2 oficials sabaters, 1 oficial fuster, 1 palmer, 1 boter (Miguel Beltrán Planes, que va ser batle d'Inca en dues ocasions, l'any 1933 i l'any 1936. Aquesta boteria va estar situada on avui es troba Es Cafetó; a mitjan segle XX, va ser traslladada al carrer de Lluç), 1 família de militar d'infanteria i 1 família de militar de la Guàrdia Civil (no censades).

Aquest carrer d'antic es retolava com “calle de la Rectoría”, amb el franquisme “calle del General Franco” i avui dia una altra vegada carrer Major.

“Plaza de la Iglesia”

Tenia 13 habitants, 3 cases habitades, 3 cotxeres, 1 accessori del carrer “Mayor”, l'església parroquial de Santa Maria la Major.

Professió o ofici: 1 professor (Miguel Riutord Arbós), 3 botiguers, 1 guardià, 1 carnisser i 1 jornalier.

RELACIÓ DE PERSONES PER EDATS		
EDATS		INDIVIDUS
0	14	6
15	30	1
31	50	4
51	65	2

Actualment aquesta plaça es coneix com plaça de Santa Maria la Major.

“Calle de la Sirena”

Tenia 15 habitants i 5 cases habitades.

RELACIÓ DE PERSONES PER EDATS		
EDATS		INDIVIDUS
0	14	7
15	30	7
31	50	1

Professió o ofici: 1 capità d'infanteria (família no censada), 4 agricultors i 1 botiguer.

“Plaza de Oriente”

Tenia 50 habitants, 12 cases habitades. El número 11 corresponia a una caseta buida pertanyent al mercat, 2 cotxeres i 1 accessori.

Professió o ofici: 1 rector (Bernardino Ferriol Font), 1 director del gas (Casimiro Calvet), 5 agricultors, 1 conserge, 1 bobinador, 1 botiguer, 3 jornalers, 1 serventa i 1 sabater.

RELACIÓ DE PERSONES PER EDATS		
EDATS		INDIVIDUS
0	14	20
15	30	9
31	50	13
51	65	4
65	+	4

Aquesta plaça és coneguda popularment com “es Jardinet”.

“Calle de Alcudia”

Tenia 145 habitants, 37 cases habitades, 4 cases buides, 2 solars i 1 fàbrica (sense especificar).

RELACIÓ DE PERSONES PER EDATS		
EDATS		INDIVIDUS
0	14	39
15	30	43
31	50	36
51	65	24
65	+	3

Plaça de Mallorca, des de 1898 1ª plaça de mercat

Professió o ofici: 1 capità d'infanteria (família no censada), 1 capità retirat, 1 tinent de la reserva (família no censada), 1 estudiant, 1 peó caminer, 7 agricultors, 4 fusters, 13 serventes (la majoria servien a Palma), 29 jornalers, 10 domèstiques, 2 sabaters, 3 torners, 1 carabiner (família no censada), 3 teixidors, 2 hortolans, 3 lampistes i 2 picapedrers.

Aquest carrer, que no constava en l'anterior cens de 1872, durant l'època franquista es retolà com General Goded, actualment avinguda d'Alcúdia.

“Calle de Lavaderos”

Tenia 20 habitants, 5 cases habitades, 2 cases buides, 4 accessoris del carrer “de Alcudia”. En els números 11 i 13 hi havia un magatzem.

RELACIÓ DE PERSONES PER EDATS		
EDATS		INDIVIDUS
0	14	6
15	30	5
31	50	7
51	65	1
65	+	1

Rentadors i abeurador

Professió o ofici: 2 agricultors, 1 fuster, 4 jornalers, 1 hortolà i 1 domèstica.

Aquest carrer és nou, no constava en el padró de 1872.

“Calle de Lluch”

Tenia 62 habitants, 17 cases habitades, 3 cases buides, 1 accessori i 1 cotxera.

Professió o ofici: 2 conradors, 1 alfarer, 2 fusters, 1 enterrador, 3 picapedrers, 5 jornalers, 1

RELACIÓ DE PERSONES PER EDATS		
EDATS		INDIVIDUS
0	14	20
15	30	16
31	50	12
51	65	8
65	+	6

oficial forner, 1 oficial sabater, 1 dependent i 1 cisteller.

Aquest carrer és nou, no constava en el padró de 1872.

“Calle de Coch”

Tenia 22 habitants, 7 cases habitades, 1 casa buida, 8 cotxeres, 1 portal cotxera d'una casa del carrer “Lavaderos” i 9 accessoris.

RELACIÓ DE PERSONES PER EDATS		
EDATS		INDIVIDUS
0	14	5
15	30	5
31	50	5
51	65	4
65	+	3

Professió o ofici: 3 conradors, 1 peó caminer, 1 picapedrer, 2 jornalers i 1 serventa (Palma).
Els números senars d'aquest carrer eren, en la seva majoria, accessoris del carrer "de Lluch" i "Lavaderos".

Carrer també nou, no consta en el padró de 1872.

"Calle de Mayrata"

Tenia 10 habitants, 6 cases habitades, 1 casa buida, 1 pis buit i 3 cotxeres. En el núm. 3 hi havia una midoneria (fàbrica de midó), aquest any de 1900 ja no està en ús.

RELACIÓ DE PERSONES PER EDATS		
EDATS		INDIVIDUS
0	14	3
15	30	1
31	50	1
51	65	4
65	+	1

Professió o ofici: 1 domèstica, 1 agricultor, 1 jornalier i 1 picapedrer.
Carrer nou, no consta en el padró de 1872.

"Calle de Mayola"

Tenia 10 habitants, 2 cases habitades, 1 solar o casa en construcció, 1 cotxera i l'Escorxador Públic.

RELACIÓ DE PERSONES PER EDATS		
EDATS		INDIVIDUS
0	14	3
15	30	3
31	50	2
51	65	2

Professió o ofici: 3 tintorers i 1 picapedrer.
Aquest carrer podria ser el darrer tram del carrer "de la Gloria".

"Calle de la Fuente"

Tenia 136 habitants, 35 cases habitades, 1 casa buida, 3 cotxeres, 1 casa en construcció, 1 accessori del carrer de "Martín Médico" i 1 accessori de la "plaza de Oriente".

RELACIÓ DE PERSONES PER EDATS		
EDATS		INDIVIDUS
0	14	27
15	30	48
31	50	26
51	65	21
65	+	14

Professió o ofici: 1 professor (Antonio Juan Grau), 1 acanador (Jaime Juan Casellas), 3 agricultors, 5 teixidors, 2 oficials sabaters, 9 jornalers, 2 picapedrers, 1 carnisser, 1 fuster, 1 forner, 2 propietaris (Catalina Grau Carbonell i Bartolomé Balle Grau), 2 domèstiques, 5 serventes (Palma), 3 carboners, 3 sabaters, 1 oficial sabater, 2 calderers, 2 cordellers i 1 soldat.

"Calle de la Pureza"

Tenia 71 habitants, 13 cases habitades, 1 casa buida, 1 cotxera on hi hagué una tintoreria, 1 accessori del carrer de Mayola i 1 accessori de l'Escorxador.

RELACIÓ DE PERSONES PER EDATS		
EDATS		INDIVIDUS
0	14	32
15	30	16
31	50	16
51	65	5
65	+	2

Professió o ofici: 1 sereno, 1 domèstica, 1 serventa (Palma), 1 aiguador, 2 peons caminers, 2 sabaters, 9 jornalers, 2 teixidors, 1 picapedrer, 1 oficial sabater, 1 agricultor i 1 pastor:

"Calle de las Monjas"

Tenia 121 habitants, 29 cases habitades, 1 casa buida, 1 cotxera, 1 accessori del carrer "de las Cuevas". L'església i monestir de Sant Bartomeu de les monges jerònimes "ses monges tancades". Les monges no apareixen censades en aquest padró de 1900.

RELACIÓ DE PERSONES PER EDATS		
EDATS		INDIVIDUS
0	14	33
15	30	36
31	50	22
51	65	22
65	+	8

Molins del Serral

Professió o ofici: 8 sabaters, 10 jornalers, 1 rampinador, 3 picapedrers, 4 serventes (Palma), 1 serventa (Muro), 1 ordenança, 1 agricultor, 1 teixidor, 1 sereno, 2 fusters, 3 pastors, 1 agutzil, 1 forner, 1 ferrer i 1 família de carabiner (no censada).

Barri dels Molins

Tenia 42 habitants, 12 cases habitades, 5 cases buides, 2 cotxeres, 1 solar i 7 molins.

Professió o ofici: 7 moliners, 2 jornalers, 1 fuster, 1 domèstica, 1 serventa (Palma) i 1 teixidor.

RELACIÓ DE PERSONES PER EDATS		
EDATS		INDIVIDUS
0	14	15
15	30	11
31	50	12
51	65	2
65	+	2

“Calle de la Tapia”

Tenia 72 habitants, 15 cases habitades, 5 cases buides i 1 cotxera.

Professió o ofici: 1 propietari, 15 jornalers, 1 teixidor, 3 sabaters, 2 agricultors, 1 serventa (Palma) i 1 cisteller.

RELACIÓ DE PERSONES PER EDATS		
EDATS		INDIVIDUS
0	14	22
15	30	26
31	50	13
51	65	10
65	+	1

Aquest carrer estigué retolat com “s’Heura”, avui dia Germà Benildo.

“Calle de las Cuevas”

Tenia 122 habitants, 31 cases habitades, 4 de buides, 3 cotxeres, 3 solars, 2 cases en construcció, en el núm. 29 una bodega.

Professió o ofici: 2 procuradors (Miguel Serra Figuerola i Antonio Serra Caimari), 1 militar, 1 notari (Jaime Vidal Jaime), 1 registrador de la propietat (Celestino Ferrer Font), 1 propietari (Pedro Antonio Serra Fluxá), 1 pintor (Sixto Pers Roselló, natural de Girona), 4 picapedrers, 1 pastor, 8 jornalers, 1 oficial i 1 empleat del Registre, 3 agricultors, 1 servent, 1 teixidor, 1 ferrer, 2 sabaters, 1 missatge, 3 fusters, 1 botiguer, 1 soldat, 1 escrivà (Juan Ribas Fluxá), 1 metge (Sebastián Amengual Vallespir, tengué domicili i consulta on avui està ubicat el Col·legi Sant Tomàs d’Aquino) i 1 presbíter (Antonio Coll Janer).

RELACIÓ DE PERSONES PER EDATS		
EDATS		INDIVIDUS
0	14	32
15	30	38
31	50	24
51	65	21
65	+	7

Aquest carrer durant el franquisme s’anomenà carrer “de l’Alferez Esquivias”, però popularment se’l coneixia com “calle de los Hermanos” per estar-hi ubicat el Col·legi de La Salle, actualment carrer de les Coves.

“Calle de Martín Médico”

Tenia 221 habitants, 50 cases habitades, 8 cases buides, 7 cotxeres i 1 accessori.

Professió o ofici: 1 metge (Salvador Real Llabrés), 2 domèstiques, 6 agricultors, 7 sabaters, 19 jornalers, 1 estudiant, 2 serventes, 1 planxadora, 1 oficial del Registre de la Propietat, 2 traficants, 11 fusters, 1 forner, 5 picapedrers, 8 teixidors, 2 barbers, 1 ferrer, 2 afiladors, 3 capellers, 2 militars, 1 propietari, 2 cordellers i 2 oficials sabaters.

RELACIÓ DE PERSONES PER EDATS		
EDATS		INDIVIDUS
0	14	78
15	30	59
31	50	54
51	65	17
65	+	13

“Calle de Levante”

Tenia 39 habitants, 10 cases habitades, 1 de buida, 1 cotxera i 7 corrals.

Professió o ofici: 1 propietari, 1 pastor, 1 domèstica, 1 cordeller, 2 sabaters, 3 jornalers i 1 confiter.

RELACIÓ DE PERSONES PER EDATS		
EDATS		INDIVIDUS
0	14	13
15	30	10
31	50	9
51	65	4
65	+	3

Antigament aquest carrer era conegut com “l'era d'en Coll”.

“Calle de la Roca”

Tenia: 46 habitants, 12 cases habitades, 2 cotxeres i 1 casa en construcció.

Professió o ofici: 3 sabaters, 2 teixidors, 1 soldat, 15 jornalers i 1 persona cega.

RELACIÓ DE PERSONES PER EDATS		
EDATS		INDIVIDUS
0	14	13
15	30	15
31	50	12
51	65	5
65	+	1

“Calle de la Soledad”

Tenia 59 habitants, 13 cases habitades, 2 de buides i 1 cotxera.

Professió o ofici: 12 jornalers, 4 llauradors, 3 sabaters, 1 capità retirat, 1 estudiant, 1 picapedrer i 1 fuster.

RELACIÓ DE PERSONES PER EDATS		
EDATS		INDIVIDUS
0	14	15
15	30	18
31	50	9
51	65	10
65	+	7

“Calle del Jardín”

Tenia 23 habitants, 5 cases habitades, 2 de buides, 2 cotxeres, 3 accessoris del carrer “de las Cuevas” núm. 22.

Professió o ofici: 1 professora (Catalina Escalas Cirer), 2 escrivents, 1 guarnicioner, 1 fuster, 2 pedrers i 1 jornalер.

RELACIÓ DE PERSONES PER EDATS		
EDATS		INDIVIDUS
0	14	8
15	30	4
31	50	8
51	65	2
65	+	1

Aquest carrer de molt antic es coneixia com “carrer de la Gerrereta”.

“Calle de la Gloria”

Tenia 141 habitants, 35 llars habitades, 2 cases buides, 10 cotxeres, 2 cases en construcció, 1 solar en construcció, 2 solars, 1 accessori del carrer de “Pelayres” núm. 2 i 1 accessori del carrer “de la Fuente” núm. 21.

Professió o ofici: 1 secretari de l'Ajuntament d'Inca (Salvador Castañer Mulet), 1 prevere (Magín Marquès Ferrer, capellà del cementiri; durant la seva capellania es van dur a terme importants millores en el cementiri d'Inca), 1 veterinari (Juan Burguera Reinés), 1 prevere (Antonio Ferragut Ramis), 2 propietaris, 1 advocat (Francisco Castañer Mulet), 1 boter, 1 peó caminer, 12 jornalers, 10 agricultors, 1 estudiant, 4 teixidors, 2 fusters, 1 midoner, 2 picapedrers, 6 sabaters, 1 aprenent de sabater, 1 domèstica, 2 serventes i 1 forner.

RELACIÓ DE PERSONES PER EDATS		
EDATS		INDIVIDUS
0	14	47
15	30	42
31	50	36
51	65	7
65	+	9

Aquest carrer tenia anteriorment el nom de “la Font Coberta”.

“Calle del Palmer”

Tenia 93 habitants, 22 cases habitades, 5 de buides, 1 cotxera, 1 accessori i 1 casa en construcció.

Professió o ofici: 1 metge (Miguel Llabrés Salom), 1 mestre picapedrer (Sebastián Riusech Llompart, àlies “es Pollenci”, constructor d'importants edificis, com els Pòrtics, l'Hotel Domingo, el casal de can Domingo, a la plaça “del Órgano”, la rectoria a la plaça “de Oriente”, can Buades del carrer “del Palmer”...), 3 agricultors, 1 ramblar (pastor), 1 propietari, 1 missatge, 4 domèstiques, 1 cotxer, 1 calderer, 3 serventes (Palma), 1 teixidor, 7 jornalers, 1 monja exclaustrada, 6 sabaters, 1 repuntadora, 2 picapedrers, 1 carreter, 1 fuster i 1 llauner.

RELACIÓ DE PERSONES PER EDATS		
EDATS		INDIVIDUS
0	14	27
15	30	29
31	50	21
51	65	14
65	+	2

“Calle de Mesones”

Tenia 46 habitants, 12 cases habitades, 3 de buides, 4 cotxeres, 1 casa en construcció, 3 accessoris de la plaça “Mayor”, 10 accessoris del carrer “Mayor”, 3 accessoris del carrer de la Sala i 2 accessoris del carrer de “San Bartolomé”.

Professió o ofici: 1 propietari (Bernardo Oliver Oliver), 1 propietària (Francisca Ramis Ferrer), 1 agricultor, 6 jornalers, 2 teixidors, 1 fuster, 1 forner, 1 serventa, 1 domèstica i 2 ferrers.

RELACIÓ DE PERSONES PER EDATS		
EDATS		INDIVIDUS
0	14	10
15	30	14
31	50	10
51	65	5
65	+	7

D'antic anomenat “calle del Hospital”, avui carrer dels Hostals.

“Calle de Rubí”

Tenia 1 accessori del núm. 27 del carrer “Mayor”, 3 accessoris del carrer de Morey (forn de Cas Xigarro). Sense cases habitades.

“Calle de Morey”

Tenia 3 cases buides i 7 accessoris dels carrers “Mayor” i “Mesones”. No hi ha cases habitades.

“Calle de Pelayres”

Tenia 24 habitants, 6 cases habitades, 2 de buides, 1 accessori, 1 solar i 4 cotxeries.

Professió o ofici: 2 hostalers, 1 sabater, 4 agricultores, 1 botiguer i 2 jornalers.

RELACIÓ DE PERSONES PER EDATS		
EDATS		INDIVIDUS
0	14	3
15	30	10
31	50	5
51	65	6

Aquest carrer fou conegut com “dels Tiradors”.

“Calle del Misterio”

Tenia 38 habitants, 7 cases habitades, 2 cases buides, 4 cotxeres i 1 accessori.

Professió o ofici: 1 pastor, 1 jornal, 3 domèstiques, 1 tinent de la Guàrdia Civil (en la reserva), 1 propietari, 1 conrador, 1 picapedrer, 1 estudiant, 1 teixidor i 1 oficial teixidor.

RELACIÓ DE PERSONES PER EDATS		
EDATS		INDIVIDUS
0	14	12
15	30	12
31	50	8
51	65	3
65	+	3

Aquest carrer d'antic era conegut com “carrer d'en Blai”.

“Calle de Vidal”

Tenia 26 habitants, 7 cases habitades, 3 cases buides, 7 cotxeres, 1 jardí, 3 accessoris del carrer “de Mesones” i 1 accessori del carrer “de la Gloria”.

Professió o ofici: 1 advocat (Miguel Amengual Janer, periodista, fundador i director del *Noticiero d'Inca*, 1928), 2 agricultors, 1 torner, 1 fuster, 1 empleat de telègrafs, 1 sabater i 2 jornalers.

RELACIÓ DE PERSONES PER EDATS		
EDATS		INDIVIDUS
0	14	7
15	30	8
31	50	7
51	65	3
65	+	1

“Calle de la Sala”

Tenia 21 habitants, 5 cases habitades i 1 de buida.

Professió o ofici: 1 dipositari municipal (Bartolomé Ramón Alonso), 1 fondista, 1 taverner, 1 escriptor, 2 estudiants, 1 conserge, 2 serventes i 1 propietari.

RELACIÓ DE PERSONES PER EDATS		
EDATS		INDIVIDUS
0	14	4
15	30	8
31	50	7
51	65	2

Aquest carrer desaparegué quan s'enderrocà la illeta de can Janer, quan es construí allò que avui és la plaça d'Espanya.

La població d'Inca el 1900, inclosos els 4 quarts i la part forana, era de 7.579 habitants.

Cens municipal del 2n quarter anomenat de Sant Domingo de la ciutat d'Inca (1900)

Aquest quarter comprèn 19 carrers i una placeta:

- Calle de San Bartolomé
- Calle del Huerto
- Calle de la Corona
- Calle del Rey
- C/ del Pozo de LLuch
- Calle de Sagreras
- Calle de San Antonio
- Calle de Jover
- Calle de Dureta
- Calle del Cepo
- Calle de Serra
- Calle de Queto
- Plaza de Santo Domingo
- Calle de Biniamar
- Calle de Lloseta
- Calle de Poniente
- Calle de Trobat
- Calle de Santo Domingo
- Calle de Algarrobas
- Calle d'en Coll”

Reixa d'un jardí dels Molins

“Calle de San Bartolomé”

Tenia 397 habitants, 95 cases habitades, 9 de buides, 3 accessoris, 1 cotxera i 1 solar.

En els números 9 i 11 hi havia una drogueria i també unes altres dues en els números 4 i 6, i els números 8 i 10 (el propietari dels quals pogué ser Bartolomé Fiol Colom). En el número 51 estava situada la posada de Massanella i en els números 37 i 39, una fàbrica de gasoses regentada per Pablo Capellà Ripoll.

Hi residien classificats per professions o oficis: 2 mestres (Antonia María Simonet i Francisca Rebassa Figuerola), 1 procurador (Pedro Seguí Beltrán), 3 propietaris, 1 capeller, una capellera, 1 sastre, 2 platers (Miguel Miró Segura i el seu fill), 3 barbers, 17 sabaters, 1 llauner, 3 taverners, 1 lampista, 8 teixidors, 3 escriptors, 4 conradors, 1 estudiant, 30 jornalers, 6 fusters (les famílies Coli, Seguí i Corró), 2 picapedrers, 1 criada (que servia a Palma), 2 pastors, 1 ferrer, 1 esparter, 1 agutzil, 1 retirat i 10 botiguers (entre ells Pedro Cortés Aguiló, fundador dels Magatzems Can Pere, al voltant de 1875, dedicat al comerç de teixits i també a articles de merceria. Els seus néts Pedro i Joaquín el 1949 regentaren el comerç de teixits i merceria per separat Magatzems Can Pere i Merceria La Florida, encara avui oberts al públic; i també Florencio Prats Rosal, fundador de Casa Florencio, comerç de teixits fins a l'any 2011).

En el número 87 residia una família de militar de carabiners, no hi consta el nombre d'habitants.

RELACIÓ DE PERSONES PER EDATS		
EDATS		INDIVIDUS
0	14	131
15	30	104
31	50	92
51	65	49
65	+	21

Antigament aquest carrer es denominava “calle Mayor de San Bartolomé” i començava al cantó del carrer “del Comercio” amb la plaça d'Espanya. Era a final del XIX i principi del XX el carrer més populós d'Inca. En el segle XIX hi havia una “illeta” entre aquest carrer i allò que ara és l'Ajuntament.

“Calle del Huerto”

Tenia 22 habitants, 5 cases habitades, 4 de buides i 2 solars.

Hi residien catalogats per oficis: 3 jornalers i 1 sabater.

RELACIÓ DE PERSONES PER EDATS		
EDATS		INDIVIDUS
0	14	12
15	30	1
31	50	8
65	+	1

Aquest carrer era nou, atès que en el padró de 1872 no apareix descrit, actualment està retolat com carrer de Sant Abdon.

“Calle de la Corona”

Tenia 105 habitants, 25 cases habitades, 1 de buida, 4 cotxeres i 3 solars. Hi residien catalogats per oficis: 20 jornalers, 2 picapedrers, 1 teixidor, 7 sabaters, 1 pastor i 1 pobre de solemnitat de 84 anys (vidu).

RELACIÓ DE PERSONES PER EDATS		
EDATS		INDIVIDUS
0	14	36
15	30	24
31	50	26
51	65	14
65	+	5

Aquest carrer a principi del segle XIX era conegut com de “Can Delante”. En temps de la Segona República es retolà com “calle de García Hernández”. Durant la Guerra Civil tornà a ser “calle de la Corona” i l'any 1994 passà a “Corona d'Aragó”.

“Calle del Rey”

Tenia 131 habitants, 28 cases habitades, 6 de buides, 3 accessoris i 3 cotxeres. Catalogats per oficis hi residien: 22 jornalers, 5 serventes (algunes d'elles servien a Palma), 1 peó caminer, 2 picapedrers, 2 sabaters, 1 adober, 1 alfarer i 2 fusters.

RELACIÓ DE PERSONES PER EDATS		
EDATS		INDIVIDUS
0	14	42
15	30	38
31	50	21
51	65	22
65	+	8

Durant la Segona República es retolà com “calle de Fermín y Galán”; amb el franquisme recuperà el seu antic nom.

“Calle del Pozo de Lluch”

Tenia 40 habitants, 9 cases habitades, 1 de buida i 3 solars. Catalogats per oficis hi residien: 10 jornalers, 1 fuster i 1 picapedrer.

RELACIÓ DE PERSONES PER EDATS		
EDATS		INDIVIDUS
0	14	13
15	30	10
31	50	8
51	65	4
65	+	5

“Calle de Sagreras”

Tenia 6 habitants, 2 cases habitades. Hi residien 2 jornalers i 1 serventa.

RELACIÓ DE PERSONES PER EDATS		
EDATS		INDIVIDUS
0	14	1
15	30	2
51	65	1
65	+	2

Aquest carrer molt petit no consta en el padró de l'any 1872.

“Calle de San Antonio”

Tenia 100 habitants, 23 cases habitades, 2 cases buides, 1 cotxera i 2 solars. Catalogats per oficis hi residien: 19 jornalers, 1 picapedrer, 2 sabaters i 1 fuster.

RELACIÓ DE PERSONES PER EDATS		
EDATS		INDIVIDUS
0	14	24
15	30	39
31	50	19
51	65	13
65	+	5

Aquest carrer tenia en la retolació antiga “carrer d'en Borràs”.

“Calle de Jover”

Tenia 65 habitants, 20 cases habitades, 5 de buides, 4 cotxeres i 1 tafona en el número 16 i 2 accessoris. A la casa amb el núm. 18 vivia una família de militar carabiner, no consta el nombre de persones.

Catalogats per oficis: 1 carabiner, 18 jornalers, 2 sabaters i 1 boter.

RELACIÓ DE PERSONES PER EDATS		
EDATS		INDIVIDUS
0	14	22
15	30	7
31	50	19
51	65	8
65	+	9

“Calle de Dureta”

Tenia 94 habitants, 23 cases habitades, 7 cases buides i 1 cotxera. En el núm. 8 hi havia un celler.

Catalogats per professions o oficis: 1 metge (Sebastián Borrás Mulet), 1 professor (José Mateu Bauzá), 1 procurador (Juan Llobera Guasp), 9 jornalers, 2 sabaters, 2 conradors, 1 picapedrer,

3 ferrers, 1 guarnimenter, 1 botiguer, 1 taverner, 1 serventa, 1 fuster, 1 estudiant, 1 llauner i 1 agent executiu (Antonio Salvá Salvá).

RELACIÓ DE PERSONES PER EDATS		
EDATS		INDIVIDUS
0	14	31
15	30	21
31	50	30
51	65	7
65	+	5

En aquest carrer estava situat l'anomenat Pes del Bessó, on també va estar situada una escola fins a la primera meitat del segle XX.

“Calle del Cepo”

Tenia 107 habitants, 26 cases habitades, 4 cases buides, 1 cotxera i 1 solar.

Catalogats per professions o oficis: 1 procurador (Rafael Payeras Amer), 1 militar, 22 jornalers, 3 teixidors, 7 conradors, 1 fuster, 1 forner i 1 sabater. En el cens no consta el nombre de persones de la família de militar.

RELACIÓ DE PERSONES PER EDATS		
EDATS		INDIVIDUS
0	14	26
15	30	35
31	50	27
51	65	9
65	+	10

Aquest carrer des de 1948 es denomina “carrer de Sant Sebastià”.

“Calle de Serra”

Tenia 43 habitants, 11 cases habitades, 3 de buides i 1 cotxera. Catalogats per oficis: 12 jornalers i 1 boter.

RELACIÓ DE PERSONES PER EDATS		
EDATS		INDIVIDUS
0	14	12
15	30	15
31	50	8
51	65	6
65	+	2

D'antic es coneixia aquest carrer com “dels Sestadors”.

“Calle de Queto”

Tenia 3 habitants, 2 cases habitades, 6 cotxeres i 1 accessori al carrer de Dureta.

Professió o ofici: 1 policia municipal (Juan Bernad Riola) i 1 jornalер.

RELACIÓ DE PERSONES PER EDATS		
EDATS		INDIVIDUS
51	65	3

Aquest carrer antigament es denominava “d'en Serra del Lledoner”.

“Plaza de Santo Domingo”

Tenia 28 habitants, 8 cases habitades, 1 cotxera i 2 accessoris del carrer de Dureta, i la presó (dintre del claustre del convent de Sant Domingo).

Professió o ofici: 1 advocat (Juan Sampol Llabrés), 1 director de presó (Rafael Fiol Llobera), 3 sabaters, 3 jornalers i 2 serventes.

RELACIÓ DE PERSONES PER EDATS		
EDATS		INDIVIDUS
0	14	7
15	30	9
31	50	7
51	65	4
65	+	1

“Calle de Biniamar”

Tenia 34 habitants, l'església de Sant Domingo, 8 cases habitades, 1 de buida, 1 accessori del carrer de Serra, 4 cotxeres i 5 solars.

Professió o ofici: 1 veterinari (Guillermo Puigserver Guasp), 6 jornalers, 1 teixidor, 1 sabater i 1 paleta.

RELACIÓ DE PERSONES PER EDATS		
EDATS		INDIVIDUS
0	14	14
15	30	10
31	50	6
51	65	2
65	+	2

“Calle de Lloseta”

Tenia 69 habitants, 16 cases habitades, 4 de buides, 1 cotxera, 1 accessori del carrer de Ponent i 5 solars.

Professió o ofici: 1 notari (Juan Fiol Salom), 1 jutge de 1ª Instància (Juan Ripoll Estadés), 1 advocat (Rafael Torres i Cladera), 1 professor (Juan Font Moles, que des de 1886 va dirigir un col·legi de 2n ensenyament), 1 escrivà (Miguel Sampol Tous), 2 estudiants, 1 capità retirat, 1 escrivent, 2 fusters, 3 jornalers, 1 sabater, 1 conrador, 1 teixidor, 2 moliners i 1 serventa, i 2 famílies de militar de les quals en el cens no consta nombre d'habitants.

RELACIÓ DE PERSONES PER EDATS		
EDATS		INDIVIDUS
0	14	22
15	30	21
31	50	12
51	65	12
65	+	2*

*Una d'elles la centenària de 101 anys Rosa Ripoll Salas, nascuda en Palma, però resident a Inca.

Aquest carrer en època del franquisme es retolà com “avenida de Calvo Sotelo”, avui avinguda de les Germanies.

“Calle de Poniente”

Tenia 53 habitants, 13 cases habitades, 4 de buides, 3 cotxeres i 3 solars. En el núm. 2 i també en el núm. 3 hi havia 2 fàbriques de teixits.

Professió o ofici: 1 escrivent, 11 jornalers i 1 sabater. En el núm. 17 habitava una família de militar carabiner (no censada).

RELACIÓ DE PERSONES PER EDATS		
EDATS		INDIVIDUS
0	14	17
15	30	14
31	50	9
51	65	9
65	+	4

Aquest carrer pel que sembla és nou, atès que no consta en el padró de 1872.

“Calle de Trobat”

Tenia 34 habitants, 10 cases habitades, 4 de buides, 2 cotxeres, 1 accessori i 8 solars. En el núm. 16 hi havia instal·lada una fàbrica d'alcohol.

Professió o ofici: 1 escrivent, 7 jornalers, 1 sabater i 1 teixidor.

RELACIÓ DE PERSONES PER EDATS		
EDATS		INDIVIDUS
0	14	15
15	30	8
31	50	8
51	65	3

“Calle de Santo Domingo”

Tenia 40 habitants, 12 cases habitades, 1 de buida i 1 estable.

Professió o ofici: 2 ferrers, 4 jornalers, 1 conrador i 2 fusters.

RELACIÓ DE PERSONES PER EDATS		
EDATS		INDIVIDUS
0	14	15
15	30	7
31	50	14
51	65	3
65	+	1

“Calle de Algarrobas”

Tenia 15 habitants, 5 cases habitades, 5 cotxeres, 3 accessoris, 1 bodega i 1 magatzem.

Professió o ofici: 1 propietari, 1 ferrer, 1 empleat, 1 agricultor, 1 llauner i 1 sabater.

RELACIÓ DE PERSONES PER EDATS		
EDATS		INDIVIDUS
0	14	3
15	30	2
31	50	5
51	65	1
65	+	4

“Calle de Coll”

Tenia 8 habitants, 2 cases habitades, 1 casa buida i 2 accessoris.

Oficis: 2 picapedrers i 1 empleat.

RELACIÓ DE PERSONES PER EDATS		
EDATS		INDIVIDUS
0	14	2
15	30	4
51	65	2

Aquest carrer d'antic es coneixia com “carreró d'en Coll”.

El total d'habitants del 2n quarter de la ciutat d'Inca, anomenat de Sant Domingo, és de 1.394 (any 1900).

Bibliografia

- Diversos autors. *XI Jornades d'Estudis Locals*. Inca: Ajuntament d'Inca, 2011.
- Diversos autors. *V Jornades d'Estudis Locals*. Inca: Ajuntament d'Inca, 2005.
- *Gran Enciclopèdia de Mallorca*, vols. 7 i 18.
- PIERAS SALOM. G. *Inca: 1872*. Inca: Ajuntament d'Inca, 1995.

Arxiu Històric Municipal d'Inca; AHMI govern V. 3. 1. estadística 857 prov.

Agraïments

Gabriel Pieras Salom, Antònia Mercadal Janer, Francisca Prats Ferrer, Francisca Cortés Piña, germans Cortès Forteza i germans Melià.

La política a Inca en el franquisme

XII JORNADES D'ESTUDIS LOCALS

Antònia Llobera Torrens i Antoni Armengol Coll

Introducció

El 19 de juliol de 1936 començava una etapa a l'Estat espanyol de repressió, de sang, de por i de misèria.

Els falangistes manats per Canuto Boloqui i els militars de la caserna General Luque ocuparen els llocs estratègics i s'apoderaren d'Inca. Foren detinguts els líders obrers i obligaren el darrer batle republicà Pere Capó a dimitir i a lliurar la vara. Fou designat interinament batle el comandant militar Andreu Cifre. El 21 fou designat pel governador com a batle Joan Erasmo.

A partir d'aquest moment l'elecció de batles serà per part dels governants i quedarà eliminada l'elecció dels batles i regidors per part de la població.

Anaren sortint ordres restrictives: a poc a poc foren detinguts tots els republicans, socialistes i anarquistes, alguns d'ells serien assassinats; també n'aparegueren en l'àmbit de l'ensenyança, la llengua catalana, l'obligatorietat d'alçar el braç per saludar la bandera d'Espanya o les autoritats feixistes, el cant del “Cara al sol”. La producció i el personal de la majoria de les fàbriques van ésser militaritzats i produïen sobretot roba, botes i articles per a la tropa franquista. Començava una època de por i de fam.

Hem de dir que des del 1936 fins al 1945 fou l'etapa en què la repressió va ser més dura. Fou quan es produïren els assassinats, les execucions, els consells de guerra i els empresonaments. La manca de llibertat era total. El 1945 amb la derrota de l'Eix a la II Guerra Mundial Franco, davant la pressió dels vencedors, es va veure en la necessitat de dur un repressió més suau. I va ser quan una gran part de presos polítics quedaren en llibertat vigilada. La Falange anà perdent poder davant el nacionalcatolicisme.